



Vinko Möderndorfer

BIFE PARADIŽ **(ljubezen brez prihodnosti)**

Bil je še mrak, ko je vlak pripeljal na postajo.

V kupeju jo je zeblo. Pod nizkim sedežem, ki je bil oblečen v čez in čez porezano in spet prešito zeleno platno (razne vrezane črke, srca, obscene figure ali pa kar dolge raze, potegnjene z nožem in iz objestnosti), so bile cevi, ki so grele vagon. Noge je potisnila pod sedež, kolikor je le mogla. Še malo, pa bi s telesom padla naprej. Tako zelo se je hotela s svojimi prezeblimi podplati dotakniti toplotne cevi pod sedežem. Nad njeno glavo je utripala bela neonska luč. Stekla na oknih vagona so bila orošena in zunaj je bila še noč. Od časa do časa so se v temi zablskale luči mimobežečih hiš.

Ko je zjutraj (6:45) stala na postaji, jo je strašno zeblo v noge. Prestopala se je in čakala. Moški, ki so čakali z njo (bila je edina ženska na peronu), so bili še čisto jutranji. Krmežljivo so premeščali svoje zguljene torbe iz roke v roko in samo včasih pogledali proti njej. Hvala bogu, si je mislila, hvala bogu, da je jutro!

Zdaj, v vagonu, je bilo vse drugače. Vlažno topli zrak je zamigotal. Odtajal hladne obraze. Odpel ovratnike. Segel v zguncane torbe z nevem kolikokrat prešitimi ročaji in potegnil ven stekleničko belkaste tekočine. Oči so se zaiskrile.

»Gospodična, vas pa vsako jutro vidim na tem vlaku.«

Zazrla se je skozi okno. Nekje zgoraj, najbrž tam, kjer se končujejo hribi, se že vidi svetel rob. Jutro bo.

»A je prosto?«

Še bolj se je zavila v svoj plašč in se z nosom skoraj dotaknila orošenega okna. Spodaj na sredini je bila ploščica z napisom: NE NAGINJI SE KROZ PROZOR...

»Vam bom delal družbo...«

Že se hoče zavaliti na sedež poleg nje...

»Ne, ni prosto! Če se boste usedli, bom poklicala sprevodnika!«

Ni mogla verjeti, da je zbrala toliko moči. Niti pogledala ga ni, samo usekala. Kot kakšna kača kaj kaj (se nasmehne v sebi in poskuša vseeno obdržati trdo masko na obrazu).

Možakar nekaj trenutkov stoji, potem pa se obrne in odide v svoj kot vagona.

»Kuzla... Prekleta kuzla...« Še benti skozi zobe in si popravlja ovratnik. Ko se zavalji na svojo klop, takoj krepko nagne iz steklenice, potem pa jo začne grdo gledati izpod košatih obrvi. Ona vse do konca vožnje čuti njegov mrki pogled na svojem obrazu.

Zunaj pa je svetloba, ki počasi, a vztrajno, izrisuje silhuete hribov in gričev, dokler se nenadoma izza ovinka ne priplazi mesto in vse polno rumenkastih lučic zamigota po orošenem steklu.

Bil je še mrak, ko je vlak pripeljal na postajo.

V žepu je stiskala košček rjavega kartona. Povratna karta. Če jo izgubi, se lahko domov vrne peš. No ja, z avtoštopom, tako kot že mnogokrat. Enkrat, v mestu je hodila še na gimnazijo, jo je eden skoraj posilil. Med vožnjo ji je nenadoma segel pod krilo in s prsti zašlatal za rob hlačk. Zgrabil jo je spodaj in pomečkal med prsti, da se je elastika na njenem boku zadrnila in je nežna koža zapejala in zaskelela. Odprla je vrata drvečega avtomobila in skočila ven. »Baba trapasta! Paziiii!« Avto je silovito zacvilil in poplesal po cestišču. Ko je skočila na cesto, jo je spodneslo. Avto se je še premikal. Padla je na koleno in se ujela na dlani. Postrgalo ji je kožo. (Kos strganih hlačk je ostal v njegovi roki). Pobrala se je in stekla. On je na drugi strani skočil iz avtomobila. »Pička nora! Lahko bi se ubila!« Tako je bežala, da je kar pozabila na šolsko torbo, ki je obležala ob cesti. Zjutraj jo je v jarku našla soseda. Vse je bilo mokro in zmečkano. Najbrž so čez njo vozili avtomobili. Doma ni upala povedati. Rekla je, da je šla prek hriba, se v temi spotaknila čez korenino in padla. Ja, tako je rekla... V prsih pa ji je noro utripalo. Strah jo je bilo kot malega psa. V postelji se je tresla in zjutraj je dobila vročino. Dva dni ni šla v šolo. Nihče ni vedel, kaj ji je.

Bil je še mrak, ko je vlak pripeljal na postajo.

Zakoračila je čez tire in proti izhodu železniške postaje. Med krmežljivimi ljudmi, ki so molče hiteli vsak na svojo stran, je stopila v mesto. Mesto, ki ga je poznala, saj se je vanj vsako jutro vozila v srednjo šolo in kasneje je na obrobju mesta nekaj časa živela v podnajemniški sobici.

V žepu je stisnila list papirja, na katerega si je včeraj zvečer iz časopisa izpisovala naslove malih bifejev in bistrojev, kjer so iskali mlada dekleta za pomoč pri strežbi. Ja, na vse naslove bo šla! Peš. Saj ni tako daleč. Pa še navajena je pešačenja. Rada pešači. Ja, nikoli je ne bolijo noge. Ko je še mama živela, sta večkrat šli na sprehod. Mama ji je vedno rekla, da je takšna kot kakšna koza, kot kakšen gams, ki skaklja po skalovju in ni nikoli utrujen. Mama pa je morala počivati vsakih sto metrov. Kar obstala je in glasno lovila sapo. In ko sta čez štirinajst dni spet šli v hrib na sprehod, je mama počivala vsakih petdeset metrov. Naslednji teden pa ni zmogla več kot kakšnih deset metrov. Kar sesedla se je. »Ne morem... Ne morem več...« Čez mesec dni je umrla.

Ja, na vse naslove, ki si jih je izpisala iz časopisa, bo šla peš. Začela bo v centru, potem pa na obrobje. Dovolj zgodnja je. Nekje bo že prva. Nekje jo bodo že vzeli.

Mesto se je prebujalo. Ulične svetilke so utripaje ugašale. Ko je šla mimo nekega lokala ob televizijski hiši, je zadišalo po kavi. Samo za hip je zadržala korak in dvakrat, trikrat globoko vdihnila. »Kako diši, kako blazno diši...« je pomislila. Kava vedno zadiši po spominih. Najlepša so jutra s kavo. Še preden se zbudiš, že kuhaš kavo. Nekaj časa je s sošolko (bili sta brucki) stanovala kot podnajemnica v predmestju. Velika novozgrajena hiša. Še neometana. Zunaj kupi gradbenega peska in blatna pot od glavne ceste prek travnika. Spodnji prostori so bile podnajemniške sobe. Tudi garaža je bila preurejena v sobo. Po štiri punce so bile v eni. Kopalnica v prvem nadstropju. Za vseh šestnajst ena. Zjutraj so punce vstale in si skuhale kavo. Naskrivaj. Lastnik ni dovolil, da kuhajo v sobah. Zaradi njihove varnosti, je rekel. Kava je dišala po domu, po prijaznosti, po dobrem začetku dneva. Srkale so jo pri odprtem oknu (tudi pozimi), zato da se je izdajalski, pa tako prijeten vonj čimprej razgubil. Lastnik in njegova špeglarica (žena) bi lahko prav hitro zavohala vonj

kave in potem bi bil ogenj v strehi. Jamranje o porabi elektrike, o varnosti, pa tudi prihuljeno špegлариčno momljanje po stopnicah, kadarkoli bi se srečali, o nevzgojenosti, nehvaležnosti itd. itd.

Pa vendar, se spominja, da je bilo tistih nekaj mesecev prav prijetnih.

»Prvega se morate izseliti.«

»Ampak, kako...«

»Prej bi mislili. V takšnem stanju vas ne morem imeti na stanovanju. Same težave bi bile.«

»In kaj si misli o tem vaša mama?« je zarezgetala špegларica.

»Umrла je.«

Šla je med mestnimi ulicami in poiskala prvi naslov. Majhen lokal ob mestni fontani.

»Ja, želite?«

»Prišla sem zaradi oglasa...«

»Gospod šef...« se mlado mozoljasto dekle izza šanka zadere proti zavesici, ki zakriva vhod v zadnje prostore lokala. Rdečkast moški obraz se zasveti izmed rožnatih zaves.

»Je že oddano.«

Mlado mozoljasto dekle se privoščljivo namuzne.

»Lahko kaj postrežem?«

»Hvala.«

V drugem lokalu, na koncu iste ulice, še niso odprli. Čakala je pred vrati. Jutro je postalo dan.

Hodila je pred zaprtimi vrati lokala gor in dol. Če še niso odprli, potem ima možnost, morda še niso našli nikogar, morda... V žepih maminega plašča je stiskala pesti. Avtobusi so vozili tik ob pločniku. Obrazi so buljili vanjo (vsaj tako se ji je zdelo). Stegovali vratove izza avtobusnih šip, ko se je avtobus na ovinku, ob ozkem pločniku, za hip ustavil tik ob njej. Čez kakšno uro je prišel. Gizdalin v italijanski obleki. S svojim črnim, svetlečim se avtomobilom je zapeljal tik do nje in ustavil na pločniku.

»Si pa zgodnja, miška.«

»Prišla sem zaradi oglasa...«

»Ja, ja, kar za mano.«

Razveselila se je. Mar to pomeni, da bo dobila delo?

»Saj sem prišla prav? Zaradi dela v lokalu...«

»Ja, miška, bova videla, če si prišla prav.«

Odklenil je vrata in z veliko teatralno gesto zaokrožil po zraku...

»Kar naprej, kar noter, mišika moja...«

Vstopila je. Zaprl je vrata za njo. Prižgal luči. Medeninast šank je zableščal. Vonj po postanem cigaretnem dimu (že malce kiselskast) jo je neprijetno požgečkal v nosnicah.

»Viš, tole je dnevni bar... Ampak naju zanima nekaj bolj atraktivnega, kajne, mucka...?« V pisano svilen srajco oblečen gizdalinček, nogi kot dva zobotrebca, se ji namuzne in ji pomigne, naj mu sledi.

Zadaj je plesišče. Okoli njega pa razporejene nekakšne usnjene lože. Lepo zaokrožene in z mizico na sredi. Tudi vonj je tu drugačen. Vonj po kadilu. Sladek vonj.

»Tamle se bova vse pomenila, miška.«

Zavali se v usnjen sedež in ji z dlanjo pokaže, naj se usede poleg njega. Ona se usede v stol nasproti.

»A?!«, se začudi smejalec, »prvo pravilo tvoje nove službice je, če si jo sploh želiš: nobene sramežljivosti, a? Nobene sramežljivosti. Daj, naj te vidim?«

»Prosim?«

»Plašček dol, Pepelka! Naj vidim tvoj stasek! To je v našem poslu jako važno, če me razumeš, kaj mislim?«

»Prosim?«

»Veš kaj, punca. Takšnih, kot si ti, je na tone. Tudi lokalov, kakršen je moj, je na tone. Sam imam štiri. Štiri takšne, kot je ta, a? No, torej, miška moja zlata, pijača se prodaja tudi s teleščkom, aneda? Lepšo, ko imaš ritko, rajši te bojo poklicali k sebi in več bojo popili. Torej, čakam.«

Gledal jo je, kot da jo kupuje, ko je vstala in slekla plašč. Pod njim je imela krilo in pleteno jopico, ki se je spredaj odpenjala z velikimi sivimi gumbi. Nerodno ji je bilo. Predvsem zaradi njegovega pogleda. Bil je tako lastniški. Tako gospodovale. Ko je polagala plašč prek mizice, so se ji tresle roke.

»No, tako, ja!« je bziknil in se počasi dvignil iz usnjenega sedeža. »Mlekarice pa imaš, to pa to!« In je stopil bliže, kot da si jo mora od blizu strokovnjaško ogledati. »Dobre so, dobre! Grem stavit, da lahko med njimi držiš steklenico, ne da bi ti padla dol.« Postalo ji je nerodno. Pograbila je plašč. Roke so se ji še vedno tresle. Vedno bolj in bolj.

»Kaj se bojiš, miška! Mene se ti ni treba bat, jaz ti bom dal kruh, ha!« se ji je približal. »Se mi zdi, da ne razumeš, za kaj gre. Ooooooogromno lahko zaslužiš. Vsa napitnina je tvoja. Res. In to je lahko res ooooooogromno,« zavil je z očmi in razširil roke, da bi čimbolj nazorno pokazal, kako oooooogromno je lahko to. »Prejšnji mesec je delala tu ena s takimi baloni, kot jih imaš ti. Stranke so ponorele. Največ je kasirala. Pa jaz sem tudi kšeftal. Mize, kjer je ona stregla, so popile največ šampanjčkov. Res, miška, oooooogromno lahko kasiraš!« in spet razširi roke in se ji še bolj približa. Ona se umakne nazaj in se s hrptom zaleti ob steno usnjenega separeja. »Takooooo ogromno!« se zasmeji in spusti svoje razširjene tace naravnost na njeni dojki. Zagradi jo čvrsto in hitro. »Saj sem vedel, šampanjska flaška bi lahko stala med njimi...«

Z vso močjo ga je odrinila, da je padel nazaj v usnjeni sedež separeja. Pograbila je plašč in stekla čez temno plesišče proti izhodu. Za sabo je slišala njegov jezasti smeh.

»Pa kaj bi ti rada, prasica joškasta?! Denar, pa še nedolžnost! Obojega se ne da imet. Srečna si lahko, kuzla ofucana, da ti ponujam, da se lahko v mojem lokalu prodajaš.«

Pritekla je do vrat. Bila so zaklenjena. On pa se je počasi približeval. Nikamor se mu ni mudilo. V roki je vrtel ključ.

»Ti prodajaš mojo pijačo in zraven še svojo rit. Jaz ti vzamem deset procentov. A je fer? Gor v prvem štuку sta dva cimra, če se zмениš s kakšnim, lahko greš gor. Men plačaš manj kot v hotelu. Bolj fer ne more bit.«

»Spustite me ven!«

»Ne se zezat, punči! Z belim kruhom se kregaš! Kaj z belim, z mlečnim! A ti veš, koliko punc dela zame, a se ti sploh sanja?! Same študentke...« Zdaj prhne v smeh. Ona se s hrptom še bolj stisne ob vrata in roke stisne v pesti. Ja, udarila ga bo, če se je še enkrat dotakne, ga bo... Kapljice njegove slin, njegovega smeha jo popikajo po obrazu. Še bolj stisne pesti. »Intelektualke! Sama pamet jih je. Sprva se obnašajo točno tako kot ti, pa da ne, pa da ne, da morajo samo stanarino plačat, pa

knjige kupit, potem pa dajejo nogce tako zagreto narazen, da se temperatura zgoraj v sobah opazno dvigne. Ja, punči-runči, denar ne pozna ponosa, pa lakota tudi ne! Razmisli, ljubica! Pa pridi poprosit, ti pa ne garantiram, da bom potem še pri volji. Na, tule imaš tisočaka. Za trud.« Ji pomoli bankovec. Ona zamahne proti njemu. Pest prazno utripne v zraku. On se zmakne in zareži. Bankovec zaplava k njenim nogam. On se reži kot zmešan in se tolče po kolenih (nogice kot šibice v rdečih žametnih hlačah). »Prav. Zelo prav.« Lovi sapo in ko se popolnoma umiri, si spet nadene resen in posloven obraz. »Zdaj se pa umakni, da ti odklenem.«

Ko stopi na cesto, začne teči. Teče, dokler se ne utruji. V predmestju (Trnovo, ob cerkvi) se ustavi. Sesede se na klop. Sploh se ne zaveda, kje je. Lovi sapo in solze ji tečejo (solze jeze?). Ko se umiri, jo zazebe po hrbtu. Znoj, ki ji teče med lopaticama navzdol po brazdi hrbtenice, jo zamrazi. Zakruli ji v želodcu. Za hip pomisli na tisočaka, ki v kratkih nihljajih plava proti njenim nogam. Koliko je ura? Pogleda na zvonik trnovske cerkve. Dvanajst. Še sedem lokalov mora obhoditi. Nujno potrebuje delo. Nujno.

V treh lokalih jo prijazno zavrnejo. So že dobili. V četrtem je zamudila za pol ure. Mlada blondinka, zdi se ji, da se je spominja s faksa, že streže za šankom. V malem lokaliku tik pod gradom pa jo prijazno sprejme možakar srednjih let.

Lokal ima malce eksotično ime: 'PARADIŽ'. Je nekakšna mala steklena beznica z dolgim šankom po sredi. Na obeh najdaljših stenah so ogledala, v kotih pa lončki eksotičnih rastlin. Temno zelene in z oranžnimi cvetovi se rastline dvigajo proti visokemu stropu. Umetne so. Dolg prostor je zatemnjen, osvetljujejo ga na vse strani usmerjeni reflektorji. Tudi tu smrdi po postanem cigaretnem dimu. Za šankom stoji možakar. Debelušen in z mastnimi lasmi.

»Še nimamo odprto,« pravi in ji pomigne, naj sede na stolico na drugi strani šanka.

»Takole se čisti stroj za kavo. Le glej! Če boš delala tu, bo tudi to tvoje delo. A boš kaj spila? Sok, lahko tudi kavo, sem jo prejle zase skuhal, turško. Imam raje turško kot espresso?«

Noge so se ji zatresle. Še dobro, da je sedela. Stisnila je pest. Morda bo imela srečo, pomisli. Mora, mora se umiriti...

»No, a boš kavo...?«

»Ne, hvala, sem že pila.«

»Prav.« In srkne iz svoje skodelice. Vonj goste in močne turške kave jo požgečka pod nosom. Možakar pa nadaljuje s čiščenjem stroja za espresso. Dela počasi, najbrž zato, da bi ji pokazal, kako se dela, zraven pa jo sprašuje, kaj sprašuje, skoraj prijazno zasljuše.

»A imaš kakšne šole?«

»Ja. Gimnazijo. Študirala sem eno leto, pa sem morala prekiniti...«

»Torej študentka. Moram ti takoj povedat, da nimam dobrih izkušenj s študenti. Preveč hitro hočejo zaslužiti. Delat pa v resnici ne znajo.«

»Ne,« mu skuša razložiti, »jaz...«

»Vem ja, ti si drugačna. Poznam to zgodnico.« Pogleda jo prek ramena, potem pa nadaljuje: »Nisi iz mesta?«

»Ne...«

»To je dobro. Vi s podeželja znate delat,« s svojimi debelimi prsti prime za uho skodelice in srkne.

»Veliko dela je s takšnim lokalom. Niti minute ne počivaš. Gostov je, kolikor

hočeš. Največ, prodamo kave in kratkih, saj veš, žganih. Zvečer pa tudi piva in vina. Vino točimo po deci. Se bolj spleča. Hiter moraš bit. Za šankom se moraš hitro obračat. Zvečer pa še počistiš, pometeš, enkrat na teden pomiješ šipe. Vse to spada zraven.«

Samo kimala je. Upanje je raslo.

»Plačam na uro. Neglede na to, koliko delaš. Tisto, kar je zvečer v blagajni več, je moje. Nobene napitnine torej. Samo plačilo na uro. Mislim, da je to pošteno. Včasih je gostov malo, včasih jih je več, ti pa dobiš vedno isto. Se strinjaš?«

Prikimala je in vstala. Spet je srknil kavo.

»Je pa še nekaj. Zmenila se bova za dva meseca. Po dveh mesecih seštejeva ure, jaz te plačam, in če boš delala dobro, se lahko zmeniva še za naprej.«

»Dva meseca?« je plaho vprašala. Mislila je, da bo delo za dalj časa. Sicer pa je bilo tudi dva meseca zelo dobro.

»Ja, moram se zavarovati. Je bila prejšnje leto tu ena študentka, zvečer je z mojo pijačo čistila frajerje, goljufala je in še plačal sem ji. Bil sem na zgubi. Totalno. Če hočeš, v redu, če ne, tudi v redu. Punc, ki bi rade delale, je veliko.«

»Prav,« je kimnila.

»Torej, dva meseca, po dveh mesecih seštejeva ure, jaz ti plačam, in če bom zadovoljen, delaš naprej, če ne, se razideva kot prijatelja. Prav?«

»Prav.«

»Še nekaj... Delaš honorarno. Pomagaš mi iz veselja. Zato, ker smo družinski prijatelji. Če bo kakšna kontrola. Prav? Nobenega socialnega, plačam na roko, nobenih davkov. Kaj bi plačevali državi! Se strinjaš?«

»Ja.«

»Evo ruka! Fejst punca si, veš to!«

Ne more se zadržati. Solze ji pritečejo. Kolena zašibijo.

»Kaj ti je, ti je slabo...?« se prestraši možakar.

»Ne... ne... samo tako...«

»Mejdun, punca... Čisto si blede?«

»Je že v redu... je že v redu... Samo tako srečna sem...«

In se ji ulijejo solze. In zaihti. In možakar jo objame ter očetovsko treplja po ramenu.

»Je že v redu... Je že v redu... Danes pojdi lepo domov, jutri pa začneva... Boš videla... Vse bo v redu...«

Zvečer se je vračala po blatni poti na železniško postajo. Možakar z zguncano torbo se je majal za njo. Tako kot zjutraj, sta tudi sedaj bila na istem vlaku, v istem vagonu... Ročaj na torbi se mu je strgal (kolikič žel!), tako da mu je zdaj torba opletala okoli kolen. Tudi on se je vračal iz mesta. Ovratnik odpet. Po plašču sledovi blata. Vrat vijoličen in oči izbuljene. Ustavil se je sredi blatne poti in napol zakričal, napol zapel za njo:

»Pa zakaj, pa zato,
ker jo snoč kaj ni bilo,
babo hudičevo!
Pa mi nikdar ne da,
baba hudičeva!«

Ko je prišla domov, je soseda, upokojenka Berta, slonela s čelom ob mizi in spala. Berta je bila invalidsko upokojena. Z njeno mamo sta bili prijateljici. Skupaj sta delali v koksarni. Dvajset let ob bazenu, z rokami do komolcev v vodi. Vsak dan

sedem ur in pol (pol ure malica). Mama je umrla. Berta pa je imela pokvarjeno vse: ledvice, mehur, izrezali so ji tričetrt želodca, težko je hodila, na levi nogi so ji pravočasno odrezali prste, hvala .anpovskemu bogcu' (tako so rekly ženske, moški pa so rekli: .hvala kurcu!', vsi pa so v resnici mislili isto), da gangrena ni šla naprej, in potem so jo invalidsko upokojili. S svojo penzijo je lahko plačala elektriko in vodo, zato je z veseljem priskočila na pomoč, da naj bi, medtem ko bo hči njene pokojne prijateljice in sosede delala za šankom, pazila na hišo.

»A, si že nazaj! Sem mislila, da boš bolj pozna.«

»Je vse v redu?«

»Seveda. Si dobila šiht?«

»Sem. V bifeju Paradiž.« spet se ji ulijejo solze. Zaradi utrujenosti. Pa tudi zaradi ganjenosti. Še so dobri ljudje na svetu. Tisti možakar, lastnik bifeja, je prav gotovo eden izmed njih.

»Utrujena si. Spat pojdi. Kako pa jutri? Kdaj naj pridem?«

»Jutri začnem ob desetih dopoldne. Ob osmih bom šla. Veš, teta,« rekla ji je teta, je bila navajena še od malega, »plačal mi bo šele čez dva meseca... Šele takrat ti bom lahko kaj dala. Do takrat pa moram imeti za vlak, pa nekaj za pojest. Delala bom ves dan. Plačana sem od ure. Lahko delam, dokler so gosti v lokalu. Boš lahko počakala?«

»Ne skrbet. Ko boš dobila, mi boš že dala. Saj veš, s tvojo pokojno mamo sva bili kot sestri. Zelo jo pogrešam.«

Šele zdaj mimo okna prikolovrati majajoči se možakar.

»Pa zakaj, pa zato,

ker jo snoč kaj ni bilo,

babo hudičevo!

Pa mi nikdar noče dat,

pa moram gate sam si prat!«

Ob oknu postoji za hip. Kot da ne ve, kod mora nadaljevati. Čez čas se zasliši njegovo petje (tokrat nerazumljivo) više ob cesti navzgor.

»Tudi jaz jo pogrešam,« po dolgem molku spregovori in se zazre v teto Berto.

»Včasih tako zelo pogrešam mamo.«

Naslednje jutro je na železniški postaji prva. Celo noč ni spala. Dobila je službo! Vse bo v redu! Toliko, da si opomore. Nabere nekaj denarja. Izplava iz hudega (pogreb je stal celo premoženje, vse je padlo na kup), jeseni pa gre spet študirat...

Na vlaku je sedla v svoj kot. Tisti od včeraj jo je spet tako čudno gledal. Najbrž se sploh ni spomnil, da jo je zvečer tudi videl in da sta šla skupaj po poti navzgor, in da je prepeval pred njeno hišo... Zdaj je bil čist in urejen. Ovratnik zapet. In njegova zdravsana torba (najbrž mu je žena zašila ročaj) je bila spodobno položena na sedež poleg njega. Kaj ima notri? Lonček z malico? Pol kile rženega? Steklenico šnopsa? Oči ima še od včeraj krvave. Gleda jo kot vol, preden ga odpeljejo v zakol. Srečna je, zato mu pokima. Dec ne more verjeti. Plaho pokima nazaj. Ona se mu nasmehne. Dec umakne pogled. Ona se mu še enkrat nasmehne. Kaj pa ti veš, nočni popevalec, srečna sem, službo imam, dobila bom denar!!!

Nekaj čez deveto je že pred lokalom: BIFE PARADIŽ!

Dobrodušni lastnik je zadovoljen.

»Zgodnja si. To je dobro! To je dober znak! No, bova kar začela. Kakšen dan, dokler se ne vpelješ, bom s tabo. Potem ti bom pa dal ključe in boš sama svoj gospod. Jaz bom skrbel za nabavo, ti pa za vse ostalo. Za blagajno odgovarjaš. Vsak

večer pridem ponjo in pripeljem pijačo. Punca, če boš poštena, bom tudi jaz pošten s tabo! Velja?»

Začetek je grozen. Vse gre prepočasi. Lastnik lokala je potrpežljiv z njo.

»Najbližje, pri roki, imej tiste steklenice, ki jih boš največkrat uporabila. Rum, encijan, vodka... Te steklenice so zato tu, da lahko najhitreje sežeš ponje. Boš videla. Zjutraj jih boš skoraj spraznila. Zgoraj pa imaš malo bolj nobel pijače... Poskusi delati več stvari hkrati. Pripraviš vse za kavo, podstaviš šalčko, spustiš paro in medtem ko se nataka, že nalivaš pijačo, povprašaš drugega gosta, blokiraš, blokiraš takoj in račun položiš na šank pred gosta hkrati s pijačo, medtem pa se espresso že natoči...«

Po nekaj urah so jo pekli možgani. Kozarček za žganje (0,5) ji je zdrsnil na tla. Ni se razbil. Lastnik se je zasmejal.

»Nič hudega. Tista študentka je v prvem dnevu razbila pet kozarcev... Kar dobro ti gre...«

Zvečer so jo bolele noge in v očeh kot bi imela razdrobljeno steklo. Obleka je smrdela po cigaretne dimu. Ves dan se ni ustavila. Morda malo posedela na barskem stolu, to že, za kakšnih deset minut, potem pa spet naprej... Ob enajstih sta zaprla... Prijazni lastnik ji je pomagal, da je hitreje pometla in pobrisala tla...

»Kondicija, punca! Za to delo potrebuješ kondicijo! Boš videla, čez teden dni sploh ne boš opazila, kdaj bo ura polnoči.«

V polpraznem vagonu vlaka, pokvarjena neonska luč je na stropu nervozno utripala, je položila noge na nasprotno klop. Zaprla je oči.

»Oprostite, gospodična...«

Stal je pred njo, ves vijoličen v vrat, z vlažnimi očmi in z odprto torbo ob kolenu (ročaj spet strgan). Majal se je...

»Midva se vsak dan skupaj voziva... Sem pa tja, sem pa tja... A me razumete...«

»Utrujena sem,« je komaj izdavila. Hotela je umakniti noge s sedeža, pa ni mogla.

»Veste, jaz prodajam po hišah. Včasih so temu rekli trgovski potnik... Pa pijem tudi... Ja...« se zareži, »pijem, ker je tako laže zdržat. A lahko prisedem...?«

»Ne,« ga je kratko odbila in ga pogledala naravnost v oči. Zbrala je še toliko moči, da si je lahko nadela strog in nepopustljiv obraz.

Zamajal se je in se prijel za ročaj nad sedežem. Torba, ki mu je mahedrila v drugi roki, ga je topo udarila v koleno. V notranjosti je zažvenketalo. Prazna posoda z žlico in steklenica, to ima v torbi, je pomislila.

»Zakaj ste se mi pa zjutraj nasmihali, a? Baba zmešana!«

»Z gosti je treba biti prijazen. Najbolj prijazen je treba biti s pijanci. S tistimi ubogimi bolniki, ki prihajajo vsak dan. Zelo prijazen. Oni pustijo tu vse! Celo plačo, celo penzijo! Tisti gostje, ki pridejo samo občasno, tisti niso važni. Važni so tisti, ki pijejo vsak dan. Glej, da boš z njimi še posebej prijazna. Nikoli jim ne nalij manj, vedno natančno do roba. Takšni bolniki vse opazijo. Če te hočejo klicat po imenu, jim dovoli. Moraš vedet, da pijejo zato, ker so doma nesrečni. Moraš jim dati slutiti, da so pomembni, da so važni. Ti si njihov edini pravi dom. Od njih bova največ zaslužila, a razumeš?«

Prikimala je.

»Pa še nekaj, nikoli na kredo! Nikomur nič zastonj, nič na up! Tudi tistim, ki tu preždiijo po ves dan. Nikoli na up! Prijaznost, to že, ko pa te prosi za kredit, ga je treba najostreje zavrniti!«

Prikimala je.

Po treh dneh jo je pustil lastnik Paradiža samo. »Vse znaš, punca,« ji je rekel, »ti samo natančno blokiral in bo vse v redu.« Nasmehnil se ji je in šel. »Do kdaj pa lahko imam odprto?« ga je vprašala. »Do kadar hočeš. Jaz pridem po kaso ob desetih, ti pa lahko strežeš, dokler se ti da. Tvoja stvar.« In že ga ni bilo.

Prve dni, ko je bila sama, je imela tremo. Nekakšna napetost v trebuhu. Noge so jo bolele bolj kot prejšnje dni. Potem se je navadila.

»Kaj boste?«

»Isto.«

»Oprosite...«

»Saj veš, kaj pijem!«

»Ja, točno... Vinjak. Dvojni.«

»Bravo!«

Med njimi, ki so prihajali vsak dan, se je počutila kot doma. Varno. Vedno so prihajali ob istih urah, s svojimi razcvetelimi nosovi in lici so stekleno buljili prek šanka, mahali z rokami in pripovedovali stare vice. Nekaj jih je bilo, ki so prišli šele zvečer. Ušli so svojim ženam. Se za hip ustavili ob šanku, potihem naročili, zraven pogledovali proti vratom, potem pa zvrnili vase rjavkasto ceneno žganje, na hitro naročili še enega, ga spili, preden se je gladina v kozarčku sploh uspela umiriti, plačali in pobegnili.

Res je, kar je rekel debeli lastnik bifeja, ure so minevale v ponavljajočih se gibih: roka na vrat steklenice, druga po kozarec, položiti na pocinkan šank, se že nataka, prosta roka k avtomatu za kavo, pristaviti skodelico, kozarček je nalit, stekleni kozarec pod pipico za pivo, potem obrat k pomivalnemu koritu, mimogrede udarec na tipke blagajne, nasmeh prek ramena, »gospodična, danes imate pa bolj lušno ritko,« kava že v skodelici, zadiši in zasika para, pivo se zapeni prek roba, »ja, vi boste vinjak, vi pa pivo, tule je račun, prosim,« spet roka, ki seže na polico zgoraj, nekdo si zaželi vermut, bog, pa ob tej uri, »midva bi se morala spoznat globlje, gospodična,« spet nasmeh, »kaj boste?« krohot iz ozadja, pijan in glasen, »konjak pa pivo, malo, točeno,« kozarec je nalit, blagajna zaropoče, »res, gospodična, ne bi vam bilo žal, se še nobena ni pritožila...«

Ko je pomila tla v lokalu, zložila kozarce (denar je preštel šef, ga zložil v vrečko, rekel lahko noč in že pred kakšnima dvema urama odšel), pobrisala šank in prah s steklenic na policah, spraznila vodo v avtomatu za kavo, prazne steklenice zložila zadaj v kartonaste škatle, nove, polne pa znosila za šank, ko je pogasnila luči, zaklenila in potegnila kovinsko rešetko prav do pločnika, je ura v bližnjem zvoniku odbila ena.

Noč je hladno in prijetno dahnila za njen prepoten vrat. Delala je šestnajst ur! Šestnajst ur brez prestanka. Ob treh popoldne, takrat je bil nekakšen predah, celih dvajset minut ni bilo skoraj nikogar, je stoje požvečila žemljo z mortadelo in popila dva kozarca stare mineralne vode (šef ji je dovolil, da popije mineralno vodo od prejšnjega dne, »mineralna voda mora bit vedno sveža, čez noč izgubi mehurčke, zato jo kar vkraj zlij, lahko jo pa tudi popiješ, če hočeš!«).

Bila je utrujena. Na smrt izmučena. Bolela so jo ramena in sklepi. Zdi se ji, da so ji otekle noge. Nič. Petki so hudič. Stranke pijejo in pijejo. Njej je pa tudi prav. Bo pa več zaslužila. Čez dva meseca, ko ji bo šef plačal, bo plačala elektriko, vodo, plin, plačala sosedo Berto, ki sedi cele dneve, ko nje ni, pri njej doma, vrnila denar,

ki si ga je sposodila pri svoji bivši sošolki, ki zdaj še vedno študira, da si je lahko kupila mesečno karto za vlak... vse bo povrnila in še ostalo ji bo... Vestno si je zapisovala ure, pa ne zato, ker prijaznemu lastniku kafiča ne bi zaupala, zapisovala si je ure zato, da je lahko uživala ob sanjarjenju, koliko denarja bo dobila ob koncu drugega meseca... Delala je več, kot bi ji bilo treba. Prepričana je bila, da jo bo prijazen, rahlo debelušni šef in lastnik Paradiža obdržal še za nadaljnjih nekaj mesecev. Morda celo za stalno... Pravzaprav ne za stalno, tega si niti ne želi, za kakšno leto morda... Toliko, da si opomore... Potem bo šla naprej študirat.

Na vlaku je kot vedno položila utrujene noge na sedež nasproti. Vlak ob enih in-petindvajset ponoči je bil prazen. Sprevodnik je samo od daleč pogledal v vagon. Pokimal ji je. Tisti trgovski potnik, zdaj sta se že poznala, je glasno smrčal v kotu vagona. Danes je popil preveč. Bil je še bolj vijoličen v vrat kot ponavadi. Nos se mu je rdeče svetil in srajco je imel potegnjeno iz hlač. Okoli šlica je bil moker. Revež se je najbrž poscal.

Zaprta je oči.

Kako se lahko življenje v enem samem letu tako strašno spremeni. Še pred enim letom je bila razposajena brucka, s prijateljico sta stanovali skupaj, skupaj sta hodili na faks, dobro ji je šlo. Mamina penzija je bila majhna, pa vendar ravno pravišnja, da sta preživel. Mama je delala na vrtu. Spominja se slike svoje mame. Spominja se, kako se je v petek popoldne vračala z železniške postaje in kako je zagledala mamo, ko se je ravnokar dvignila izza lesenega plota in si z roko popravila pramen las, ki ji je ušel izpod rute. Mama je neprestano delala na vrtu. Okoli glave si je zavezala ruto (zdaj visi na žeblju v veži). Okopavala je solato in korenje, obrezovala vrtnice, ki so se vile po leseni ograji. In vso to zelenjavo prodajala na tržnici ali pa po hišah. Ta podoba mame, ki se dvigne izza lesene ograje in si popravi pramen las, se ji neprestano vrača, in pa ona, kako jo s ceste in od daleč pokliče. Mama dvigne pogled, se nasmehne in ji pomaha nazaj...

Potem tisti večer, ko ga je spoznala. Bil je mozoljast in pesniški. Pravili so, da piše pesmi. Bil je iz višjega letnika. Preživela sta lep mesec dni. Ko ga je hotela predstaviti mami, se je izmaknil, da nima časa... Ko mu je povedala, da ga ima rada, je pobegnil... Nekega ponedeljka se ni več vrnil iz svoje rodne Pule. Njegov prijatelj ji je povedal, da mu je zaupal, da bo drugo leto raje začel študirat v Zagrebu... Mama je zbolela... Ni ji povedala o svoji ljubezni. Ničesar ji ni povedala. Bilo je že prepozno. Ko jo je zadnjič obiskala v bolnici, čez kakšno uro je mama umrla, je že bledla, govorila je o očetu, ki je bil že desetletje mrtev, govorila je, naj ga vendar pokliče, da se ji zdi čudno, ker-danes še ni prišel na obisk. Mamo je skrbelo, kam bo njena hči šla po osnovni šoli... Tisto popoldne (nekaj minut pred smrtjo) je mama govorila z njo kot takrat, ko je končala osnovno šolo. Vse se ji je pomešalo. Tik pred smrtjo je spet živela čas izpred mnogih let. Rekla ji je, naj si izbere kakšen dober poklic, šivilja da naj bo (mama si je vedno želela biti šivilja, končala pa je ob bazenu za spiranje rude)... Samo v gimnazijo nikar! Nikar študirat! To ni nič vredno! Tako ji je govorila... Potem je umrla.

Umrta je, medtem ko je njena hči samo za hip odšla na stranišče (že nekaj ur je sedela ob mamini postelji, njeno lice je bilo žareče). Na stranišču si je umila obraz in se pogledala v zrcalo. Spominja se, da se je takrat pojavila podoba mame, kako se dvigne izza zelene lesene vrtnice ograje in si popravi lase... Bolniška sestra je pritekla in odprla vrata v stranišče. Takoj je vedela. Še preden je bolniška sestra lahko rekla: »Vaše mame ni več.«

Vlak se ustavi na domači postaji. Škripanje železja jo predrami iz sna. Plane

pokonci. Oči jo zapečejo in v glavi jo zaboli. Hitro steče na hodnik. Že hoče izstopiti, ko ga zagleda, kako še vedno pijano smrči na svoji klopi na koncu vagona. Zaspal je. Odpeljal se bo naprej, revež. Neonska luč nervozno utripa. Vlak bo vsak hip odpeljal. Pogleda na peron. Tam zgoraj pri lokomotivi stoji zaspan sprevodnik in nemo strmi vzdolž vlaka. »Počakajte,« mu zakliče, »počakajte trenutek!« Nato se vrne v vagon.

»Zbudite se! Zbudite se!« ga stresa.

Zasmrdi po žganju. Ko ga še bolj strese, mu glava omahne naprej, usta se mu rahlo odprejo in možakar rigne. Zdaj zasmrdi po kislem.

»Zbudite se,« nemočno zastoka na ves glas, »odpeljali se boste naprej, dajmo, dajmo, zbudite se!« In ga nekajkrat ploskne po licu. Možakar zajamra in s težavo odpre oči. Ona pa ga zagrabi pod pazduho in mu pomaga na noge.

»Kaj, kaj...« sprašuje možakar. »Gospodična...« spet zasmrdi po kislem, zdaj vidi, da ima možakar pobruhanke kapice svojih sicer precej elegantnih čevljev. »Gospodična... vi me objemate...?« Ona ga še bolj trdo zagrabi pod pazduho in ga zvleče do vrat vagona, tam pa že stoji sprevodnik in s skupnimi močmi ga nekako spravita na peron.

Vlak odpelje v noč.

»Gospodična... vi ste tako dobra punca!« se zamaje na peronu, »Vi me imate radi.«

»Osu pijani! Zdej boš pa že znal sam naprej!«

»...sem ji reku, posluš, jaz te mam rad! Čist tko sem ji reku...«

»Vodka, sok, pivo... Še kaj?«

»...dvesto petdeset tisoč bo dost. Deset procentov tebi, deset meni, ostalo gre noter... Bolš si ne moreš želet...«

»Kaj boste?«

»...nekatero ženske so nore na to, da jim rečeš kakšno bedarijo. No, in ta baba je točno taka. Ni šlo, pa ni šlo. Bi, pa ne bi, pa spet bi, pa spet ne bi, pa samo do pasu, od popka navzdol pa ne pa ne... Sej razumeš...«

»Kava dvojna, pa še malo pivo imate za plačat!«

»...ne se gužvat! A ne vidiš, da se z damo pogovarjam...?!«

»Rum pa kava... To ste naročili.«

»...jaz takoj začutim, kdaj je treba rečt kakšno neumno. Sem ji enostavno reku: rad te mam. Še isti večer je padla. Prej nič, pol pa trikrat do jutra. Sem jo flodru po celem tepihu. Ja, točno to je rabla, eno nežno besedo... Da jo ma kdo rad, na primer...«

»Smem še kaj postrečt?«

»...pravi maher, ti rečem! Vzel je pete pod pazduho in šibnu! Ona uboga stara sera pa za njim...!«

»Viski, pivo, malo, cigarete... Kaj pa dvojni encijan od gospoda tudi plačate?«

»...pojma nimam, kaj za enga vruga drkaš...«

»...jaz takoj pogruntam, kaj kakšni mački paše...«

»...kake tri tedne sva takole šihkala...«

»...se ti mal drkaš z mene, se ti mal drkaš...«

»...o ti uboga stara sera, o ti uboga stara sera...«

»...ja, sej pravim, sej pravim...«

»...svet je mrka šala...«

»...točno tako...«

»... absolutno ...«

»... pa že ...«

Čez nekaj dni, navsezgodaj zjutraj na vlaku, bila je utrujena kot še nikoli, zdelo se ji je, da noč še kar in kar traja, vedno daljša noč, se ji je približal. Imela je zaprte oči. Začutila ga je, kako je stal zraven njenega sedeža. Mater, ne spet začeti, če se lahko usedeš zraven. Sita sem vas, sita! Stran pojdi, stran! Pa ni šel. Kar stal je tam, dokler ni odprla oči.

»Hvala, ker ste mi zadnjič pomagali. Mislim, ker ste me zbudili... Veste, enkrat sem se že zbudil na madžarski meji... Vsi so se mi smejali...«

Njune oči se srečajo.

Če bi jo zdajle vprašal, če lahko prisede...

Obrnil se je in šel na svoj sedež na drugem koncu vagona.

Na sedežu poleg nje pa je ležala velika čokolada z lešniki.

Nikogar nima, na kogar bi se lahko naslonila (in včasih se je treba na koga nasloniti). Oče je umrl že davno. Mama je tudi šla. Samo soseda Berta ji lahko nekako pomaga. Vsi ostali sorodniki so daleč. Ne pozna jih. Nikoli niso imeli stikov. Oče, tako se spominja, je večkrat rekel, da bodo šli na obisk k njegovemu bratu, njenemu stricu, ki je bogat privatnik nekje ob morju. Nikoli niso šli. Strica ni nikoli videla. Tudi na pogreb njenega očeta, svojega brata, ni prišel, čeprav mu je pisala. Ne, nikogar nima. Morda samo sošolko, njeno cimro, pa še z njo je popolnoma izgubila stik... Enkrat je z njo govorila po telefonu...

»Zdravo... Jaz sem...«

»Ti? Od kod kličeš?«

»Iz Paradiža.«

»Od kod?!«

»To je lokal, v katerem sem dobila delo. Paradiž.«

»Joj, to je pa super... Dej, te pridem obiskat...«

»Paradiž je tu, v starem delu mesta, pod...«

»Brez skrbi, bom že našla. Povej, kako si?«

»Dobro. Veliko dela je. Ravno zdajle ni nikogar. Pa ti? Kako izpiti?«

»Ma, brez veze! Grozno, ti rečem! Lahko si srečna, da te ni tu. Čuj, zdej pa moram šibat. Te poiščem... Kako se že reče tvojmu lokalu?«

»Paradiž.«

»Paradiž, točno. Se vidiva v Paradižu!«

Ni prišla. V dveh mesecih, kar dela v bifeju Paradiž, njene cimerke in sošolke ni bilo na spregled. (Saj vem, izpiti. Tudi jaz ne bom imela časa, ko se bom vrnila na faks.)

Delala je vedno bolj vdano in avtomatično. Zdaj, skoraj po dveh mesecih dela, je lahko vmes, medtem ko je točila vinjake, pivo, bele špricerje, že razmišljala o popolnoma drugih rečeh. Misli so ji lahko odplavale v čisto druge pokrajine. Razmišljala je, da bi mu pisala. Da bi on moral vedeti. Mozoljasti pesnik. Vedno bolj je bila prepričana, da ni pobegnil pred njo, kot je sprva mislila. Najbrž je bilo vse skupaj naključje. Povedala mu je, kako je z njuno ljubeznijo, on pa ni pobegnil pred tem, samo odšel je študirat drugam. Najbrž jo je iskal, prav gotovo jo je, zanimal se je, kako je z njo, pa je njegova sporočila nekako niso našla... Ja, tako bo.

Napočil je dan.

Prijazni šef nenadoma ni bil več tako prijazen. Že kakšen dan prej je začel sitnariti. Meriti pijačo v steklenicah, panično preštrevati neprodane škatle cigaret, s prstom iskati prah po vogalih šanka, začel je mrmrati v brado in sploh je ni več pogledal v oči.

Napočil je dan.

»Tole je za vas!« Od kdaj jo spet vika, saj sta se ta dva meseca, odkar gara zanj, vseskozi tikala?

»Ja,« dahne in vzame kuverto z denarjem iz njegovih mesnatih rok (tresejo se mu, se ji zazdi).

»Seštel sem ure. V kuverti imate vse izračunano in napisano na listku. Odbil sem za dva razbita kozarca.«

Še vedno je ni pogledal v oči.

»Pa še to... Kako naj rečem... Na kratko: bil sem še kar zadovoljen z vami. Ampak vseeno, odločil sem se, da bom poskusil še s kakšno drugo...«

»Oprostite... Ne razumem...« prične jeceljati. »Zakaj...«

»Preštejte denar!« ji ukazovalno seže v besedo. Uboga ga samodejno. Odpre pismo. Pogleda šopek bankovcev, potem na listek, kjer so napisane ure njenega dvomesečnega dela...

»Ampak... To je... To...«

»Kaj? Kaj bi rada, punca?!«

»Mislila sem, da bo več...« Solze se ji naberejo.

»Kako več. Saj sva se zmenila za toliko. Ura po toliko in toliko. Toliko ur delaš, toliko dobiš. Punca, saj si bila vendar študentka! Računat pa najbrž že znaš!«

»Ampak, ampak... jaz sem... jaz sem...«

»No, kaj! Izdavi že! Nimam ves dopoldan časa!«

»Več ur... Delala sem več ur... Vsak dan do dvanajstih, do enih!«

Zdaj se šef resnično razhudi. Roke si zatakne ob bok in se razkorači pred njo. Povzdigne glas, kot da bi hotel, da vsi slišijo, kako ga nekdo, neka cmera študent-ska, poskuša ogoljufati...

»Posluš, punca! A veš, kaj na vratih piše. Piše, da delamo do desetih. Do desetih imam odprto, ne do polnoči, ne do enih ponoči! Če si bila ti v lokalu do enih ponoči, je to tvoj problem. Hvala bogu, da me niso prijavili! Kazen bi plačal! In to zaradi tebe! Zaupal sem ti lokal, ti pa si imela odprto čez dovoljeno uro! Maš srečo, punca! Plačal sem te do desetih. Ostalo je tvoj problem, ne moj!«

V grlu jo je stisnilo. Žgoče solze so se usule. Take debele in goste solze. Skozi misli so blisnile podobe. Podoba mame, ko se dvigne izza plotu in si popravi pramen las, podoba maminih razžrtih rok, trideset let jih je namakala v bazenu za spiranje, podoba sosede Berte, ki čaka na njen denar, podoba mozoljastega pesnika, ko ji nag, ob romantičnem gorenju sveč, v njeni podnajemniški sobici, polaga z drobnimi črkami popisane liste na njen trebuh in s tresočim se glasom recitira svoje pesmi...

»Ampak... ta denar... To je komaj za vlak...«

»Punca, nimam več časa. Kaj naj ti še rečem. Hvala. Pojdi zdaj!«

Stala je na cesti in ni vedela kam. Hodila je gor in dol po ulici, držala v rokah kuverto z denarjem, grizla ustnice in si poskušala izbrisati iz glave podobe, ki so ji venomer in znova trepetale pred očmi. Spet in spet se je ustavljala pred lokalom (PARADIŽ, PARADIŽ), v katerem je dva meseca garala cele dneve in zrla v neonske črke nad njegovim vhodom (PARADIŽ, PARADIŽ). Potem je vstopila. Za šankom je bilo nasmevano in veselo dekle. Debeli in zaripli lastnik je stal zadaj s prekrižanimi rokami.

»Kaj bi rada?«

Pogoltnila je suho slino. Lica so zagorela. Se drobno (in do krvi) ugriznila v ustnico ter komaj glasno spregovorila:

»Vzemite me nazaj. Prosim.«

»Pa kaj je s tabo, punca! A ne razumeš slovensko? Ni več službe zate. Sem ti plačal, povej, sem ti?!«

Molčala je. Dekle ob šanku je sklonilo pogled.

»No, sem ti plačal?«

»Ja.«

»Torej? Kaj bi še rada?«

»Prav,« je prikimala. Dekle za šankom jo je plaho pogledalo. Debeli lastnik se je počasi premaknil naprej.

»Ti si nova...?« je pogledala mlado dekle na drugi strani šanka in poskušala spregovoriti z njo s čimbolj mirnim glasom.

Dekle je komaj opazno prikimalo in sklonilo glavo. Pred lastnikom lokala si ni upala vrniti pogleda. Lastnik je zdaj prišel še bliže.

»Tudi tebe bo čez dva meseca vrgel ven. To se mu najbolj splača.«

»Zdej pa dost!« je zarohnel debelušnež. »Nobene hvaležnosti, kje pa misliš, da si, na Kitajskem?! Vesela bodi, da si sploh lahko delala! Alo, greva!«

Pograbil jo je za ramena, jo zasukal proti izhodu, jo sunil na cesto ter zaprl steklena vrata za njo.

Bila je tema.

Sploh ni vedela, kako je preživela dan. Hodila je in hodila (izgnana iz para-diža). Bila je noč, ko se je znašla na železniški postaji. Sedla v vagon na svoj stari in vsakodnevni sedež in čakala, da se vlak s kovinskim škripanjem premakne proti domu. Tik pred odhodom je prišel tudi on. Pijan kot vedno. Z vijoličnim vratom, razpeto srajco in strganim ročajem na svoji torbi. Majal se je in prepeval vedno isto in isto...

»Pa zakaj, pa zato,
ker jo snoč kaj ni bilo,
babo hudičevo!
Pa mi nikdar ne da,
baba hudičeva!«

Izstopila je. On pa se je skoraj zvrnil na peron. Ni nehal prepevati. Šla sta v isto smer. Ona kakšnih deset metrov pred njim. Grizla sta v nočni hrib. V dolini so umazano žarele svetilke železniške postaje. Njun vlak je bil zadnji. Do štirih in petnajst, ko pripelje tovorni iz revirjev, bo dolina tiha in brez šumov (ptice je že pred leti pomorila kemična industrija). Še vedno je prepeval. Slišala je, kako ga torba buta ob koleno. Žvenket prazne menažke in steklenice.

»Hej, gospodična! Zakaj ste tako fejest, zakaj? To mi povejte, meni, revežu, zakaj, zakaj?!«

Ustavila se je.

»Takšne krasne joške imate! Zakaj, zakaj?!«

Obrnila se je in ga počakala, da se je prizibal do nje.

»Takšne mlekarice, gospodična! Krasne mlekarice! Zakaj, no, povejte, meni revežu, zakaj...« je blebetal in blebetal.

»Dva jurja, pa jih lahko pošlataš,« je rekla v enem dahu in povsem mirno. Kar obstal je. Ni mogel verjeti. Morda ni slišal prav.

»Kaj, kaj čakaš! Dva jurja, pa jih lahko pošlataš!«

Z roko si je šel skozi lase.

»Ja, ja, seveda...« V hipu se je streznil. Segel v notranji žep svojega pomečkane, a še vedno elegantnega balonarja in iz denarnice potegnil dva bankovca. Pograbila ju je in ju stisnila v pest. Potem je, ne da bi trznila, odpela gumbe na plašču in narazen potegnila reverje svoje pletene jope (mnogo kasneje se ji je vse skupaj zdelo kot razbolela sanja nekoga drugega).

»Na!«

Prišel je bliže. Zasmrdelo je po žganju in njegovem postanem znoju. Gledal je njeni dojki, kako sta se dvigali in spuščali pred njim. Bili sta njegovi. Plačal ju je. Spustil je torbo, da je padla na tla in pločevinasto zaropotala. Stegnil je roki, v soju bele ulične svetilke je videla ceneno elektronsko uro na njegovem zapestju in črne dlake, ki so silile izpod manšet skoraj prav do prstov njegovih velikih rok.

Zagrabil je in zagnetil v njene prsi. Nekaj je šepetal. Nekaj je dihal. Nekaj se je premikal.

Zaprla je oči.

Začutila je njegovo smrdečo sapo na svojem vratu. In niže. Skozi bluzo je grizljal njene joške in se z jezikom poskušal dotipati do bradavic. Vedno bolj je ječal. In grabil. In grabil. Zbolelo jo je. Rahlo ga je odrinila in odprla oči. Črno nebo nad njima. Nobenega šuma od nikoder, samo njegovo jamranje med njenimi prsmi. Potem je šel z roko pod njenim trebuhom. Hotel je več. Z dlanjo se je pritisnil med njene noge. Odrinila ga je. Pahnila od sebe in zamahnila s torbico. Oplazila ga je po ramenu. Opoťekel se je nekaj korakov.

»Dosti si dobil.«

In se je obrnila in odšla proti svoji hiši.

On pa je stal tam, sredi ceste (ob nogah njegova zdrajsana torba). Molčal je. Niti pel ni več.

Soseda Berta je spala s čelom na mizi. Zdrznila se je in prebudila.

»Si prišla?«

»Ja.«

»Kako je bilo?«

»Plačal mi je. Izvoli.« Berta je hlastno pobrala kuverto, ki je plosko padla na mizo pred njo.

»O, hvala!« Berta s tresočimi se rokami prešteva denar, »Saj veš, da bi ti drugače zastonj pomagala, s tvojo mamo sva petindvajset let delali skupaj, ampak s penzijo plačam komaj elektriko in vodo...«

»Ni treba nič razlagat, teta Berta. Vem, vse se plača.«

Berti gre na jok.

»Oprosti mi, oprosti... Moram vzeti denar, moram...«

»Že prav.«

Berta počasi odkreva po hodniku. Nobenega ,lahko noč', nobenega ,adijo', samo občutek med njima, da vse to ni prav, pa vendar mora biti tako...

Zaprla je vrata. Spustila zapah. Preden je v veži ugasnila luč, je za hip še postala ob mamini ruti, ki je visela na žeblju. Potem je še pospravila po kuhinji. Še bolj privila pipo na umivalniku, da ne bi voda kapljala vso noč in motila tišine njenega doma. Še enkrat je pogledala po prostoru (ura nad štedilnikom: 01:37) in ugasnila luč.

V spalnico je stopila v temi. Svetloba ulične svetilke je blede sijala skozi okno. Tiho je zaprla duri. Po prstih se je približala posteljici. Sedla je na stol poleg nje in

na leseno ograjo otroške posteljice naslonila brado. Gledala je svojega otroka, kako mirno spi. Teta Berta je dobro poskrbela zanj. Bil je lep in mehak dojenček. Nekaj mesecev star. Komaj slišno je dihal. Ročici je imel stisnjeni v pest. Držal ju je vznag ob svoji glavici. Gledala ga je mirno in v tišini.

To je njen otrok.

Samo njega ima.

In on ima samo njo.